

original scientific article
received: 2014-10-31

UDC 75.07(497.4)

SLIKI IZ KROGA GIANDOMENICA IN LORENZA TIEPOLA IZ NEKDANJE ZBIRKE LUDVIKA VITEZA GUTMANNSTHALA-BENVENUTIJA

Katra MEKE

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za umetnostno zgodovino, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija
e-mail: katra.meke@ff.uni-lj.si

IZVLEČEK

Namen članka je izpostaviti zbirko Ludvika viteza Gutmannsthal-Benvenutija, ki se je po svoji velikosti in kvaliteti lahko kosala z javnosti nekoliko bolj poznano zbirko Edvarda in Karla Strahla, ter nekoliko osvetliti okoliščine njene prodaje in nadaljnjo usodo posameznih del. Na podlagi ujemanja mer in fotografske ter pisne dokumentacije France Steleta je bilo mogoče z zbirko, ki je nekoč krasila prostore dvorca Novi dvor pri Radečah, povezati slike, pripisani krogu Giandomenica in Lorenza Tiepolo, ki sta se na umetnostnem trgu dalj časa pojavljali brez znane provenience.

Ključne besede: Ludvik vitez Gutmannsthal-Benvenuti, Novi dvor pri Radečah, zbiranje, prodaja zbirk, 19. stoletje, 20. stoletje, beneško slikarstvo settecenta, Giambattista Tiepolo, Giandomenico Tiepolo, Lorenzo Tiepolo, Glava filozofa s turbanom, Marija z otrokom in liščkom, umetnostni trg

DUE DIPINTI DALLA CERCHIA DI GIANDOMENICO E LORENZO TIEPOLO GIÀ APPARTENENTI ALLA COLLEZIONE DEL CAVALIERE LUDVIK GUTMANNSTHAL- BENVENUTI

SINTESI

Lo scopo dell'articolo è esporre la collezione del cavaliere Ludvik Gutmannsthal-Benvenuti, che era paragonabile per dimensioni e qualità alla collezione più nota di Edvard e Karl Strahl, e far luce sulle circostanze della sua vendita e sul destino delle singole opere. Sulla base delle misurazioni e della documentazione scritta e fotografica di France Stele è stato possibile collegare due dipinti attribuiti alla cerchia di Giandomenico e Lorenzo Tiepolo che comparivano sul mercato dell'arte con provenienza sconosciuta, con la collezione che adornava una volta il maniero Novi dvor a Radeče.

Parole chiave: cavaliere Ludvik Gutmannsthal-Benvenuti, Novi dvor a Radeče, collezionismo, vendita di collezioni, XIX secolo, XX secolo, pittura veneta del settecento, Giambattista Tiepolo, Giandomenico Tiepolo, Lorenzo Tiepolo, Testa di filosofo con turbante, Maria con Bambino e uccello, mercato dell'arte

Kadar govorimo o zbiranju in snovanju velikih slikarskih zbirk, nam misel pogosto uide k bogatim zbirkam vladarskih dvorov. Te so predstavljale vzorčne primere za plemiče, ki so s svojimi zbirkami želeli poudariti svoj status in se približati življenju na bogatih dvorih. Slikarske zbirke so tako predstavljale pomemben del plemiške stanovanjske kulture, zbiranje pa pomembno vlogo v življenju plemičev zgodnjega novega veka. Vse to je namreč kazalo na status, okus, razgledanost in ne nazadnje tudi na materialno preskrbljenost lastnika. Tudi kranjski plemiči 17. in 18. stoletja so sledili trendom srednjeevropskega plemstva in si v svojih gradovih, dvorcih ali meščanskih hišah stene opremljali s slikami.

Zbirateljske tendence plemstva v našem prostoru tudi v umetnostni zgodovini v zadnjem času postajajo predmet raziskav, še posebej zaradi relativno dobro ohranjenega arhivskega gradiva, kot so na primer zapuščinski inventarji.¹ Precej manj pa je takega gradiva, ki bi pričalo o opremi domovanj plemstva v 19. in na začetku 20. stoletja (Košak, 2012, 584).²

Vloga plemstva se je v tem času začela spreminjati, njegova moč pa postopoma upadati. Kljub temu najdemo na našem ozemlju nekaj izjemnih zbirk. Kot zbiralca in lastnika večjih zbirk velja na tem mestu omeniti bolj znana Karla in Edvarda Strahla (Komič, 2009) in nekoliko manj poznanega Ludvika viteza Gutmannsthal-Benvenutija, ki mu je v zadnjem času tako v zgodovinskih kot umetnostnozgodovinskih razpravah namenjeno vse več pozornosti.³

Ludvik Gutmannsthal (tudi Gutmansthal) se je rodil 4. oktobra 1810 v Kierlingu pri Dunaju, v zakonu Leopolda Gutmannsthal in Johanne, rojene pl. Würth. Ker je Leopold zgodaj umrl, se je Johanna ponovno poročila, in sicer z uspešnim trgovcem Janezom Krstnikom Benvenutijem, ki je opravljal službo direktorja avstrijske nacionalne banke. Uspešna kariera in vzdrževanje primerne statusa ter že podeljen red železne krone III. stopnje so Benvenutiju dovoljevali vložiti prošnjo za pridobitev de-

dnega plemiškega naziva viteza, ki mu je bil podeljen leta 1852.⁴ Ker sam ni imel potomcev, je Ludvika posvojil, leta 1858 pa zaprosil, da se plemiški naziv in grb prenese nanj, saj bi se ta le tako lahko ohranil. Cesar je Benvenutijevi prošnji ugodil 29. novembra 1859, vendar Janez Krstnik tega ni dočakal, saj je svojo življenjsko pot sklenil že nedolgo po vložitvi prošnje, Ludvik pa je odtlej lahko uporabljal tako naziv vitez Gutmannsthal-Benvenuti kot tudi grb. V času prenosa plemiškega naziva je imel 49-letni Ludvik za seboj že uspešno kariero – po študiju prava in pridobitvi doktorskega naziva je 1839 postal kancler pri generalnem konzulatu v Odesi, kasneje pa mu je bila zaupana še funkcija konzula in nato generalnega konzula. V Odesi je spoznal tudi Marijo, rojeno pl. Sonntag, s katero se je 1842 poročil, leta 1849 pa se jima je rodil sin Georg. Leta 1852, le malo po rojstvu hčerke Marije, kasnejše kneginje Wrede, se je družina preselila v Trst, kjer je Ludvik prevzel mesto podpredsednika cesarsko-kraljevega pomorskega urada (vse biografske podatke navajam po: Rugále, Preinfalk, 2010, 97–101; Tomažin et al., 2013). Kmalu za tem (1852) je na Kranjskem kupil posestvo Novi dvor pri Radečah, ki ga je družina uporabljala kot poletno rezidenco (Tomažin et al., 2013, 21). Po smrti krušnega očeta Janeza Krstnika je od njega podedoval še Boštanj pri Sevnici, štiri leta pozneje (1860) pa dokupil še Hotemež in okoliške dvorce Turn pri Radečah in Selo pri Radečah (o nakupih in gospodstvih v lasti družine Gutmannsthal-Benvenuti: Smole, 1982, 321, 185, 616; Stopar, 2001, 62–65, 105–113; Tomažin et al., 2013, 60–71). Ob smrti 1890 je imel v lasti le še Hotemež in Novi dvor, ki sta prešla najprej v ženino lastništvo, po njeni smrti leto kasneje pa ju je podedoval sin Nikolaj (Smole, 1982, 321, 616). Slednji je tako postal tudi lastnik bogate slikarske zbirke, ustvarjene v času bivanja družine v Hotemežu, ki je bila nato leta 1926 prodana na dražbi zaradi Nikolajevе selitve v tujino.⁵

Temeljni vir za preučevanje Gutmannsthalove zbirke predstavljajo fotografska in spisovna dokumentacija

1 Študiju in uporabi zapuščinskih inventarjev kot virov se je posvetil Marko Štuhec: Štuhec (1995); Štuhec (2009). Za uporabo le-teh v umetnostnozgodovinskih študijah pri preučevanju zbiranja in lastnosti plemiških slikarskih zbirk glej zlasti Weigl (2000), Horvat (2002), Košak (2011).

2 Enega redkih primerov predstavlja obsežna dokumentacija zbirke Edvarda in Karla Strahla, ki jo hrani Arhiv Republike Slovenije. Za Strahlovo zbirko glej Komič (2009) z navedeno literaturo.

3 V zadnjem času so življenje in dejavnost Ludvika viteza Gutmannsthal-Benvenutija in njegove družine osvetlili Rugále, Preinfalk (2010, 97–101), Košak (2012, 588–590), Tomažin et al. (2013) ter Tavčar (2014, 14–26).

4 Pridobivanje plemiških nazivov v 19. in sredini 20. stoletja je bilo razmeroma lažje dosegljivo v primerjavi s prejšnjimi generacijami. Posameznik je v tem času lahko pridobil plemstvo skorajda avtomatično, na primer po opravljenih tridesetih letih neprekinjene vojaške službe ali službe v državni upravi. Plemstvo mu je bilo lahko podeljeno tudi na podlagi različnih odlikovanj. Eno takih je bil tudi red železne krone, ki se je delil v tri stopnje. Nosilci odlikovanja III. stopnje so tako lahko uradno zaprosili za dvig v plemiško stopnjo viteza. Pri tem je moralo tudi prosilčevo finančno stanje zagotavljati novemu statusu primerno življenje (Rugále, Preinfalk, 2010, 11; Rugále, Preinfalk, 2012, 9).

5 Ob tem velja razmisliti tudi o tem, da je kakšna slika prišla v zbirko v času lastništva Nikolaja Gutmannsthal-Benvenutija. V tem času je zagotovo v njegovo last prišla slika Ažbetove Zamorke, ki jo je Nikolaj 1905 podaril Narodnemu muzeju v Ljubljani, kasneje pa je bila izročena Narodni galeriji – cf. Horvat, Kos, 2011, 261, n. 20; Košak, 2012, 588, n. 52. Lidija Tavčar domneva, da je morala slika na slovenska tla priti prek posredovanja Nikolajevе sestre, Marije Gutmannsthal, kneginje Wrede, ki je bila učenka Ažbetove šole v Münchnu in članica Slovenskega umetnostnega društva. Slika Zamorke je dolga leta visela v Ažbetovi šoli za zgled učencem, okoli 1904 pa naj bi jo Ažbe podaril grofu Zichiyju v zahvalo, ker mu je priskrbel Francjožefov red. Kako je slika od Zichiyja prišla v roke kneginje Wrede, ki je sicer imela tesne povezave z münchenskimi aristokratskimi krogi, in nato v Novi dvor, ostaja odprto vprašanje. O provenienci Zamorke in vlogi ter umetniškem udejstvovanju Marije Gutmannsthal-Benvenuti, kneginje Wrede, glej Tavčar, 2014, zlasti 19–25.

Sl. 1: Sv. Hieronim v pokrajini, olje na platnu, 37 x 46 cm, foto: France Stele, 1926 (©INDOK center)

Fig. 1: Saint Jerome in a Landscape, oil on canvas, 37 x 46 cm, photo: France Stele, 1926 (©INDOK center)

Fig.1: San Girolamo nel deserto, olio su tela, 37 x 46 cm, foto: France Stele, 1926 (©INDOK center)

Franceta Steleta, ki jo hrani Informacijsko-dokumentacijski center za dediščino pri Direktoratu za kulturno dediščino Ministrstva za kulturo (od tu dalje MK INDOK center) ter Steletovi terenski zapiski, ki jih hrani Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta Znanstveno-raziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti (od tu dalje UIFS ZRC SAZU) in jih je Stele večkrat objavljajal v sklopu konservatorskih poročil v Zborniku za umetnostno zgodovino.⁶

Stele je vse od svojega imenovanja za deželnega konservatorja opozarjal na težek položaj lastnikov gradov in problematiko trgovanja z umetninami in starinami ter na nujno potrebno kontrolo nad usodo umetnin, ki so se zaradi finančnih zagat njihovih lastnikov ali selitev v tujino množično razprodajale (Stele, 1926, 112; Košak, 2012, 585–587).⁷ Leta 1926 je njegovo pozornost tako pritegnila prodaja Gutmannsthalove graščine in njenega inventarja ter dejstvo, da kupec že obstaja.⁸ Še posebej

⁶ Steletova konservatorska poročila so sestavljala redni sklop Zbornika za umetnostno zgodovino med leti 1921 in 1938. Na pomen Steletove fotodokumentacije pri raziskovanju slovenskih slikarskih zbirk je opozorila Košak (2012).

⁷ Izvoz in prodaja umetnin je bila sicer od 1921 zaščiten z Naredbo o varstvu umetnin, ki je zahtevala od lastnika vložitev prošnje, kjer pa je veliko vlogo igrala prav Steletova presoja. Kljub naredbi in strogi kazni (20. 000 kron ali zapor do 6 mesecev) so bili ilegalni izvozi pogosti, dovoljenje pa se je izdajalo, kadar umetnine niso dosegale kvalitativnega kriterija, kulturnozgodovinskih meril ali pa kadar kupca na domačih tleh preprosto ni bilo moč najti (Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, Uradni list, 14. 6. 1921: Naredba deželne vlade za Slovenijo o varstvu umetnin; tudi Košak, 2012, 586–587).

⁸ Nikolaj vitez Gutmannsthal-Benvenuti je posestvo prodajal, ker je odhajal v Rim, da bi prevzel funkcijo komornika papeža Pija XI. Grad Novi dvor je prodal usmiljenim sestrar Sv. Vincencija Pavelskega, knjižnico je odkupil Mestni svet za Univerzo SHS v Ljubljani (Tomažin et al., 2013, 115–117).

Sl. 2: Riba izvrže Jona, olje na platnu, 30 x 44 cm, foto: France Stele, 1926 (©INDOK center)

Fig. 2: *Jonah and the Whale*, oil on canvas, 30 x 44 cm, photo: France Stele, 1926 (©INDOK center)

Fig. 2: *Giona rigettato dal ventre della balena*, olio su tela, 30 x 44 cm, foto: France Stele, 1926 (©INDOK center)

je poudaril, da je treba prodajo preprečiti in ugotoviti, kaj zbirka dejansko obsega, saj so se omenjala slavna imena kot sta Giotto in Tiepolo.⁹ Sam se je 13. januarja 1926 odpravil v Novi dvor pri Radečah in si zbirko ogledal, jo popisal, fotografsko pa je dokumentiral po lastni presoji le pomembnejše kose.¹⁰ Iz uradnih zapiskov je razvidno, da se je Stele na Novi dvor odpravil dvakrat, tudi z namenom, da bi lastnike prepričal v javno dražbo slik v Ljubljani, ki bi omogočila večji nadzor nad prodanim. Pri prvem obisku je popisal le okoli 27 umetnin, ki so se mu zdele zanimive in posebej opozoril na »lepo zbirko italijanskih slik«, medtem, ko je pri drugem obisku 26. 1. 1926 seznam umetnin podaljšal na okoli 60

Sl. 3: Način Giambattiste Pittonija (?): Sv. Antonu se prikaže Marija, olje na platnu, 33 x 64 cm, foto: France Stele, 1926 (©INDOK center)

Fig. 3: *Style of Giambattista Pittoni (?): Virgin appearing before Saint Anthony*, oil on canvas, 33 x 64 cm, photo: France Stele, 1926 (©INDOK center)

Fig. 3: *Maniera di Giambattista Pittoni (?): Madonna appare a Sant'Antonio*, olio su tela, 33 x 64 cm, foto: France Stele, 1926 (©INDOK center)

vnosov.¹¹ Po obisku je opozoril tudi obmejno carino v Mariboru, naj bodo pozorni na stare slike, ki bi utegnile nekontrolirano prestopiti meje dežele.¹²

Iz Steletovih uradnih zapiskov glede prodaje lahko razberemo, da je zbirka v celoti obsegala do 150 del večinoma italijanske provenience, ki niso bila neposredno vezana na slovenski oziroma širši jugoslovanski prostor. Ker pa kupca, ki bi umetnine zadržal v deželi, ni

⁹ MK, INDOK center, Arhiv spisov, Leto 1926, št. 5, 7.1. 26.

¹⁰ Gutmannsthalovo zbirko so kasneje v sklopu širših razprav omenjali še Stopar, 2001, 109–111, Košak, 2012, zlasti 588–590; Tomažin et al., 2013, zlasti 102–104, 114–116 ter Tavčar, 2014, zlasti 25–26.

¹¹ Število je približno, saj pri določenih vnosih ni natančno razvidno, za koliko slik gre v resnici (npr. »več slik Marije Gutmannsthal«).

¹² MK, INDOK center, Arhiv spisov, Leto 1926, št. 27, 28. 1. 1926.

bilo moč najti, se je dovoljenje za izvoz izdalo. Steletov trud, da bi zadržal dragocene predmete Gutmannsthalove zbirke na domačih tleh, je razviden tudi iz tega, da je obvestil direkciji Strossmayerjeve galerije v Zagrebu in Narodnega muzeja v Beogradu o zanimivih primerkih italijanskega slikarstva. Upal je, da bi katerakoli od institucij pokazala interes za nakup slik, saj bi tako lažje preprečil lastniku prodajo in izvoz v tujino, kar pa predvsem zaradi finančnih razlogov ni bilo mogoče.¹³ Izvozno dovoljenje je bilo torej izredne narave, saj prodaja v javno zbirko ni bila mogoča, je pa zato Stele kot odškodnino zagotovil Narodnemu muzeju sedem slik in en quodlibet.¹⁴

O mnenju za dodelitev dovoljenja za izvoz se je Stele takrat posvetoval tudi z Izidorjem Cankarjem in Franom Mesesnelom, ki pa sta zatrdila, da v danih pogojih, ko institucije finančno nikakor niso bile zmožne kupiti ponujenega gradiva, ne bodo preveč oškodovani.¹⁵ Stele je dovoljenje izvoza obrazložil in upravičil tudi s tem, da je bilo med slikami le okoli 20 do 25 kosov takih, ki bi bili vredni večje pozornosti. Ostalih, ki bi bili primerni za kakšno javno zbirko, pa je bilo po njegovem mnenju le okoli 10, ostalo naj bi bile le kopije in slike pod najnižjo galerijsko kvaliteto.¹⁶

V Gutmannsthalovi zbirki so v večji meri prevladovali slike italijanskih slikarjev in če upoštevamo Steletove atribucije, so bila močno zastopana tudi dela beneških slikarjev.¹⁷ Med kvalitetnejšimi primerki zagotovo izstopajo bassanovski Sv. Hieronim (sl. 1), Alessandro Magnascu pripisana podoba Jone s kitom (sl. 2), slika sv. Antona pred Marijo (sl. 3), ki je glede na samo postavitev in poteze pri oblikovanju Marijinega obraza, zelo sorodna načinu slikanja Giambattiste Pittonija¹⁸ ter dve tiepoleskni sliki: Marija z Jezuškom (sl. 4) in Mož s turbanom (sl. 5).¹⁹

Sama formacija zbirke ostaja še nerazjasnjeno vprašanje, lahko pa sklepamo, da je najbolj intenzivno nastajala v času nakupa Novega dvora (1860) kot del notranje opreme dvorca. Stele omenja, da je zbirka na-

Sl. 4: Marija z detetom, olje na platnu, 46 x 54 cm, foto: France Stele, 1926 (©INDOK center)

Fig. 4: Madonna with Child, oil on canvas, 46 x 54 cm, photo: France Stele, 1926 (©INDOK center)

Fig. 4: Madonna con Bambino, olio su tela, 46 x 54 cm, foto: France Stele, 1926 (©INDOK center)

stajala z nakupi po Italiji, Nemčiji in drugod pred prvo vojno.²⁰ Zagotovo pa sta mu konzularna služba in ka-

13 Beograjski Narodni muzej je za izvedensko mnenje poprosil Adolfa Venturija in Pietra Toesco, oba vidna umetnostna zgodovinarja italijanske umetnosti, ki sta kot najbolj kvalitetne izpostavila prav tiepolovsko Madono, Sv. Mihaela atribuiranega Dossu Dossiju, tizianovskega sv. Hieronima, Madono z detetom atribuirano Giuseppeju Mariji Crespiju, svetnico z baklo, giottesko Madono ter štiri sienske svetnike (MK, INDOK center, Arhiv spisov, Leto 1926, št. 55, 4. 3. 1926). Glede finančnih razlogov cf. MK, INDOK center, Arhiv spisov, Leto 1926, št. 71, 25. 3. 1926.

14 Za naštetje slik cf. Stele, 1926; Horvat, Kos, 2011, 80, 119–120, 267; Košak, 2012, 588–589, n. 60.

15 MK, INDOK center, Arhiv spisov, Leto 1926, št. 71, 27. 3. 1926.

16 MK, INDOK center, Arhiv spisov, Leto 1926, št. 27, 17. 1. 1926 in 18. 2. 1926; tudi Stele, 1926, 111–112. Nakup umetnin tujih avtorjev, ki niso bili slovenskega porekla ali niso delovali na Slovenskem je bilo moč upravičiti le z visoko kvaliteto ali njihovim kulturnozgodovinskim pomenom (cf. Košak, 2012, 586).

17 Kljub vsemu je treba biti pri navedenih atribucijah previden, saj se marsikatera ne ujema z dejanskim stanjem.

18 Slika kaže paralele (kolikor je to pač mogoče razbrati iz Steletove črno-bele fotografije) s slikarstvom Giambattiste Pittonija (1687–1767), še posebej v oblikovanju Marijinega obraza z oglavnico in značilnimi mandljastimi očmi, medtem, ko je sama postavitev izrazito sorodna Pittonijevi Rožnovenski Mariji s sv. Antonom Padovanskim (Musei Civici agli Eremitani, Padova, inv. 588) – cf. Zava Boccazzi, 1997, 260–261, kat. 207.

19 »Tiepolo, Madona z Jezusom do pasu. Jezusa dviga z rokama in obenem njegovo sukno. Jezušček drži v desni ptička, prst leve pa poklada na usta. 46 x 54«; »Glava moža v turbanu se pripisuje Tiepolu. V koloritu in obdelavi nedvomno Benečan«. UIFS ZRC SAZU, Terenski zapiski Franceta Steleta, Hotemež pri Radečah, 1926, zvezek XVIII, 1–4 (13. 1. 1926); zvezek XXXVII, 43–55 (26. 1. 1926).

20 MK, INDOK center, Arhiv spisov, Leto 1926, št. 71, 25. 3. 1926. Obenem Stele dodaja, da se zbirka »absolutno ne more imenovati nekvalitetna zbirka, ampak je pričala o svojem splošnem značaju, da je g. zbiral brez razumevanja za kvaliteto starin«.

Sl. 5: Mož s turbanom, olje na platnu, 46 x 37 cm, foto: France Steele, 1926 (©INDOK center)

Fig. 5: Man in a Turban, oil on canvas, 46 x 37 cm, photo: France Steele, 1926 (©INDOK center)

Fig. 5: Uomo con turbante, olio su tela, 46 x 37 cm, foto: France Steele, 1926 (©INDOK center)

snejše službovanje v Trstu, ki je bil s svojim pristaniščem središče trgovanja, omogočala lažje prihajanje v stik z umetninami. Vsekakor ne smemo izključiti možnosti, da je očetovo strast do zbiranja umetnin podedoval tudi Nikolaj in so različna dela prihajala v zbirko še po Ludvikovi smrti.²¹

Poleg izjemne zbirke slik, je bila omembe vredna tudi bogata Gutmannsthalova knjižnica,²² kjer so police krasile številne knjige z umetnostno vsebino. Med njimi velja izpostaviti zbirko grafičnih podob po stvaritvah Pietra Cortone *Heroicae virtutis imagines*²³ in *Theatrum Pictorium* Davida Teniersa.²⁴

Zbirka in knjige z umetnostno vsebino so zagotovo služile tudi inspiraciji Gutmannsthalove žene, ki je bila amaterska slikarka, kasneje pa verjetno tudi hčeri, ki je svojo slikarsko pot formalno izpopolnjevala v Ažbetovi šoli (Tomažin et al., 2013, 49; Tavčar, 2014).

Kupec, ki je želel kupljena Gutmannsthalova dela izvoziti v tujino in jih nato prodati naprej, je bil pasar Ivan Kregar (1867–1931).²⁵ K vlogi prošnje za izvoz 95 slik iz Gutmannsthalove zapuščine je priložil njihov seznam (priloga 1), med katerimi sta navedeni tudi dve sliki pripisani Giambattisti in Domenicu Tiepolu:

1. G. Tiepolo: Madonna mit Kind Oe.a.L. 43 x 50 cm
2. Dom. Tiepolo: Kopf eines Orientalen Oe.a.L. 46 x 37 cm

Steletova fotografska dokumentacija in zapiski, skupaj s priloženim seznamom z vključenimi merami, poleg ugotavljanja Gutmannsthalovega zbirateljskega okusa, omogočajo lažjo identifikacijo z morebitnimi deli, ki se pojavljajo bodisi na umetnostnem trgu bodisi kot del zbirk javnih ustanov, antikvariatov itd. Lep primer sta zgoraj omenjeni tiepoleskni sliki, ki se poleg vizualne

21 Zgovoren je primer z Ažbetovo Zamorko. Pri frančiškanih v Ljubljani hranijo tudi sliko svetnika, ki jo je daroval Nikolaj Gutmannsthal, kot to sporoča napis s svinčnikom na zgornji letvi »Iz hvaležnosti podaril vitez Nikolaj pl. Gutmansthal (sic.) Darovati frančiškanskemu samostanu v Ljubljani dne 12. IX: 1919«. Zanimiv je tudi napis na hrbtšču nosilca »Legam del Co: Giacomo Legna«, kar bi lahko nakazovalo na samo provenienco slike. Za podatek se najlepše zahvaljujem vodji Oddelka za štafelajno slikarstvo Restavratskega centra ZVKDS Barbki Gosar Hirci, za opozorilo pa dr. Mateju Klemenčiču.

22 Za razliko od usode umetnostne zbirke, je knjižnico leta 1926 odkupila Univerza v Ljubljani za 120. 000 din (Tomažin et al., 2013, 114) in je postala del fonda Državne študijske knjižnice. Gutmannsthalov fond, ki je obsegal 3340 zvezkov, opremljenih z lastnikovim ekslibrisom, so prevzeli skupaj s petimi knjižnimi omarami. Ob prevzemu so knjige začeli počasi vpisovati v inventarno knjigo, kjer se ob oznaki 46.001 pojavi pripis »Hic incipit Bibliotheca Gutmannsthaliana«. Ko se je leta 1944 na knjižnico zrušilo nemško poštno letalo, naj bi skoraj celoten del Gutmannsthalovega fonda zgorel v požaru (Kodrič-Dačić, 2001, 92; Kodrič-Dačić, 2005, 171, n. 4; Tomažin et al., 2013, 114–115). Sama sem na podlagi naslovov v inventarni knjigi s pomočjo iskanja po Cobiss sistemu ugotovila, da signature iz Gutmannsthalove knjižne zbirke še vedno obstajajo, zato je fond kot tak očitno ni bil popolnoma uničen v požaru. V Cobiss sistemu so v Narodni in univerzitetni knjižnici z Gutmannsthalovim ekslibrisom zavedene štiri knjige: 1. Lodovico Ariosto: *Orlando furioso*, In Venetia 1580 (pod signaturo GS II 46118), 2. Charles du Fresne Du Change: *Glossarium ad scriptores mediae & infimae Latinitatis* [...], Francoforti ad Moenum 1681 v dveh delih (pod signaturo DS III 47192/1-2), 3. Publius Vergilius Maro: *Universum poema* [...], in Venetiis 1578 (pod signaturo DS II 46062) ter 4. Richard Holmes Laurie, James Whittle: *Laurie and Whittle's New sailing directions to accompany the Channel pilot and their large general chart of the English Channel* [...], London 1813 (pod signaturo DS O 63555). Za vpogled v inventarno knjigo se najlepše zahvaljujem dr. Evi Kodrič-Dačić.

23 Verjetno gre za *Heroicae virtutis imagines*, quas eques Petrus Berrettinus Cortonensis pinxit Florentiae in aedibus sereniss. Magni Ducis Hetruriae in tribus cameris, Jovis, Martis, et Veneris, natisnjeno v Rimu. Dotična knjiga ni zavedena v Cobiss sistemu, kar bi lahko nakazovalo, da je bila uničena med požarom.

24 Gre za prvi ilustrirani katalog velike umetnostne zbirke nadvojvode Leopolda Viljema, natisnjen v Antwerpnu 1684, kjer posebej izstopajo beneška dela 16. st. Knjiga je zavedena v Cobiss sistemu pod signaturo DS 46008 in hranjena v dislociranem skladišču na Leskoškovi, kar nakazuje na to, da ni zgorela v požaru.

25 Kregar je več let delal na Dunaju in v Kölnu, na koncu pa se je vrnil v Ljubljano, kjer je imel tudi lastno delavnico. Po Vurnikovih in Plečnikovih načrtih je izdeloval tudi nekatero sakralno posodje (Pirjevec, 1932).

Sl. 6: Del interjerja v Novem dvoru (skrajno levo je vidna podoba Marije z detetom pripisana Giandomenicu Tiepolu), foto: France Stele, 1926 (©INDOK center)

Fig. 6: Interior view in Novi dvor (leftmost stands the painting of Mary with Child attributed to Giandomenico Tiepolo), photo: France Stele, 1926 (©INDOK center)

Fig. 6: Scorcio degli interni a Novi dvor (all'estrema sinistra è visibile l'immagine della Madonna con Bambino attribuita a Giandomenico Tiepolo), foto: France Stele, 1926 (©INDOK center)

identičnosti s fotografijami Steletove dokumentacije (sl. 6, sl. 7), ujemata tudi s samimi merami navedenimi v seznamu izvoznega dovoljenja.

Slika Marije z otrokom in liščkom (sl. 8) je danes pripisana načinu Giandomenica Tiepola. Očitno je bila kaj kmalu po izvoznem dovoljenju prodana Walterju Schnackenbergu (1880–1961)²⁶ v München, saj jo tam leta 1927 omenja Adolfo Venturi (Venturi, 1927, 402, fig. 277).²⁷ Slika je v nekem trenutku prišla v last Oscarja Franklina Oppenheimerja, nato pa bila 17. junija 1949 kot delo Giovannija Battiste Tiepola prodana Mallet Antiques. Dve leti kasneje, 14. novembra 1951, jo je filmska igralka Marion Davies (1897–1961) prodajala prek Parke-Bernet Galleries prav tako kot delo Giovannija Battiste Tiepola. Takrat jo je kupil Fredrick W. Schumacher in jo ob svoji smrti leta 1957 zapustil Columbus Museum of Art v Ohio (Columbus, 1976, 182), kjer je

Sl. 7: Del interjerja v Novem dvoru (skrajno desno spodaj je vidna podoba Moža s turbanom pripisana Lorenzu Tiepolu), foto: France Stele, 1926 (©INDOK center)

Fig. 7: Interior view in Novi dvor: (rightmost below stands the painting of Man in a Turban attributed to Lorenzo Tiepolo), photo: France Stele, 1926 (©INDOK center)

Fig. 7: Scorcio degli interni a Novi dvor (in basso a destra è visibile l'immagine dell'Uomo con turbante attribuita a Lorenzo Tiepolo), foto: France Stele, 1926 (©INDOK center)

bila leta 1980 vključena v razstavo z naslovom Woman: Artist and Image (Columbus, 1980, s.p.).²⁸ Institucija je

²⁶ Walter Schnackenberg je deloval kot slikar, risar, mojster plakatov ter scenograf (cf. Schnackenberg, 1922). Zgoraj omenjena slika iz Gutmannsthalove zbirke ter nekaj del, ki so razpršena po različnih institucijah z njegovo provenienco, nakazujejo na to, da je tudi sam rad zbiral. Iz njegove zbirke sta na primer Kristusov krst Jacopa Bassana v Metropolitan Museum of Art (<http://www2.metmuseum.org/collection/the-collection-online/search/440393?=&imgNo=0&tabName=object-information>, 23. 10. 2014) ter Aleksander Veliki pred Darejevo ženo Giandomenica Tiepola v Detroit Institute of Art (<http://www.dia.org/object-info/c1d06d4d-5cf1-46e7-baca-a765efa72653.aspx>, 23. 10. 2014), ki pa nikakor nista osamljena primera.

²⁷ Slika poleg Venturija omenjata še Antonio Morassi (Morassi, 1962, 32) in Adriano Mariuz (Mariuz, 1971, 127) kot delo Domenica Tiepola, kot delo Giambattiste Tiepola pa William R. Valentiner (Valentiner, 1955, 152–153) ter Burton B. Fredericksen in Federico Zeri (Fredericksen, Zeri, 1972, 196, 341, 576).

²⁸ Za vse informacije v zvezi s sliko v času lastništva Columbus Museum of Art in izjemno prijaznost se najlepše zahvaljujem direktorju kuratorske uprave in glavnemu kuratorju Dominique Vasseurju, kuratorskemu asistentu zbirke za ameriško umetnost Masonu McClewju ter asistentki v registraturi Chrissy Marquardt.

Sl. 8: Giandomenico Tiepolo: Marija z otrokom in liščkom, olje na platnu, 51,4 x 43,2 cm (©Bridgmann Images)

Fig. 8: Giandomenico Tiepolo: Madonna and Child with a Goldfinch, oil on canvas, 51,4 x 43,2 cm (©Bridgmann Images)

Fig. 8: Giandomenico Tiepolo: Madonna con Bambino e uccello, olio su tela, 51,4 x 43,2 cm (©Bridgmann Images)

leta 2010 sliko skupaj še z nekaterimi slikami prodala na dražbi avkcijske hiše Christie's, da bi finančno obogatili fond za nadaljnje nakupe (Christie's 2010, 64, lot 61), žal pa mi podatka o aktualnem lastniku ni uspelo pridobiti.

Tudi slika Filozofa s turbanom (sl. 9), ki predstavlja eno od priljubljenih variacij iz serije glav filozofov, ki so nastajale 1757 (Knox, 1970, Testa I. 3), je doživljala zanimivo usodo. Danes je vključena v aktualni prodajni katalog galerije S. Bohm Antiquitäten (S. Bohm, 2014) in pripisana Lorenzu Baldissieri Tiepolu na podlagi izvedenskega mnenja Georga Knoxa in Bernarda Aikeme. Po izvozu naj bi bila slika vsaj do leta 1948 v lasti Hermana Wehdekinga, trgovca z umetninami, ki je deloval predvsem v Seefeldu na Tirolskem, po vojni pa v Garmisch-Partenkirchnu na Bavarskem. Nato je bila prodana zasebnemu zbiratelju, leta 1950 pa današnjemu zaseb-

Sl. 9: Lorenzo Tiepolo: Glava filozofa s turbanom, olje na platnu, 47 x 37,5 cm (©Tilman Bohm, Göttingen/Paris)

Fig. 9: Lorenzo Tiepolo: Head of a Turbaned Philosopher, oil on canvas, 47 x 37,5 cm (©Tilman Bohm, Göttingen/Paris)

Fig. 9: Lorenzo Tiepolo: Testa di filosofo con turbante, olio su tela, 47 x 37,5 cm (©Tilman Bohm, Göttingen/Paris)

nemu lastniku.²⁹ Slika je bila do tega trenutka še neobjavljena, jo je pa zgoraj omenjena galerija predstavljala na različnih umetnostnih sejmih v Münchnu, Parizu in Združenih državah Amerike (Bohm, 2014).

Primeri obeh Tiepolov zgovorno pripovedujeta o usodi mnogih umetniških del, ki so nekoč sestavljala bogate zbirke plemičev na Kranjskem in Štajerskem in so bila zaradi različnih razlogov, pogosto finančnih, prodana na javnih dražbah, se skupaj z lastniki selila v tujino, mnogokrat pa so zaradi pomanjkanja interesa in finančnih sredstev na domačih tleh svoje kupce našla v tujini. Pa vendar nam oba primera dajeta upanje za naprej, saj bi s pomočjo Steletove dokumentacije in pozornega spremljanja dogajanja na umetnostnem trgu lahko odkrili še kakšno delo, ki je nekoč krasilo domovanja plemičev na današnjem slovenskem ozemlju.

²⁹ Za podatke se najlepše zahvaljujem g. Tilmanu Bohmu, ki mi je poleg vsega prijazno posredoval vso korespondenco glede atribucije z Georgem Knoxom in Bernardom Aikemo ter tudi kvalitetno reprodukcijo slike.

Priloga 1: Prepis seznama slik, za katere je bilo izdano izvozno dovoljenje**Appendix 1: Transcription of the list of paintings with an export permit****Appendice 1: Trascrizione della lista dei quadri con una licenza d'esportazione**

MK, INDOK center, Arhiv spisov, leto 1926, št. 71, 11. 3. 1926

11. März 1926

1. Van Dyck: Damenportrait, Oel auf Leinwand, ca. 34x45 cm. Erhaltung gut.
2. G. Tiepolo: Madonna mit Kind, Oe. a. L., 43x50 cm, Erhaltung gut.
3. Dom. Tiepolo: Kopf eines Orientalen, Oe. a. L., 46x37 cm.
4. Bassano: Heil. Hironymus in Landschaft, Oe. a. L., 35 x 44 cm.
5. Canaletto: Pest in Istrien, Oe. a. Holz, , 52 x 28 cm.
6. Dosso Dossi: St. Michael, Holztafel, 70 x 144 ctm.
7. J. Breughel: niederl. Landschaft mit Fischerbooten, Oe. a. L., 33 x 25 cm.
8. Art des Paolo Veronese: 3 Engelsköpfe, Oe. a. L., 41 x 37 cm.
9. Annibale Caracci: Toter Christus mit Engeln, Oe. a. L., 47 x 62 cm.
- 10.–13. Lippo Memmi: 4 Holztafeln, 4 Aposteln darstellend, le 32 x 92 cm.
14. J. A. Gros: Portrait eines Geistlichen, Oe. a. L., 61 x 74cm.
15. Francesco Galli genannt. Bibiena: Pompejanische Ruinenarchitektur, Oe. a. L., 74 x 60 cm.
16. L. Giordano: der junge Johannes der Täufer, Oe. a. L., 55 x 72 cm.
17. Francesco Domenici: Tod der Lukretia, Oe. a. L., 60 x 76cm. (bei dem Bilde befindet sich die signierte Original Skizze)
18. Claude Vernet: Opferscene, Oe. a. L., 38 x 49 cm.
19. italienisch 15. Jahrhundert: Heilige in Landschaft, Oe. a. L., 74 x 56 cm.
20. B. Vivarini: Heiliger Andreas, Holztafel, 36 x 63 cm.
21. Filippo Lippi: Madonna mit Kind & 2 Heiligen, Holztafel Rundbild, 83 cm Durchmesser.
22. Sienesisch: Thronende Madonna, Holztafel, 109 x 64 cm.
- 23–24. Jan Fyt: 2 Geflügelstücke, Oe. a. L., je 96 x 76 cm.
25. ~~italienisch: St. Stephanus, Oe. a. H., Format?~~ (Dieses Bild war auf ursprünglichen Liste genannt, war jedoch nicht auffindbar)
26. Deutsch 18. Jahrhd.: Madonna mit Kind, Oe. a. Kupfer, 20 x 24 cm.

Zweites Blatt.

27. Bourgiugnon:
28. 2 Reiterschlachten, Oe. a. L., je 44 x 129 cm.
29. Francesco Solimena: Allegorie, Oe. a. L., 63 x 75 cm.
30. Pompejanisch?: Fresco auf Stein, allegorische Frauengestalt, 20 x 41 cm.
31. Sienesisch: Tabernakel Madonna, Holztafel, ca. 35 x 45 cm.
32. italienisch 17. Jahrhd.: Raub der Sabinerin, Oe. a. L., 89 x 130 cm.
33. Guido Reni: Johannes der Täufer, Oe. a. L., 75 x 98 cm.
34. – 35. Pietro Longhi: 2 Landschaften mit galanten Szenen, Oe. a. L., je 42 x 53 cm.
36. Carriera: Kopf eines alten Mönches, Pastell, 42 x 53 cm.
37. Deutsch 15. Jahrhd.: 3 Szenen aus dem Leben einer Heiligen, Holztafel, 51 x 85 cm.
38. italienisch 17. Jahrhd.: Blumenstück, Oe. a. L., 50 x 66 cm.
39. oberitalienisch 16. Jahrhd.: Heilige Magdalena, Oe. a. L., 67 x 80 cm.
40. niederländisch (spanisch?): Doppelbildnis zweier Kinder, Oe. a. L., 60 x 95 cm.
41. Domenico Tiepolo: Madonna mit Kind, veehrt v. heil. Antonius, Oe. a. L., 33 x 64 cm.
42. J. Strehl: Blumenstück, Oe. a. L., 55 x 76 cm.
43. Weikert: Herrenportrait, Oe. a. L., 47 x 60 cm.
44. B. Bachmann-Homann: Reitergefecht, Oe. a. L., 29 x 24 cm.
45. italienisch 16. Jahrhd.: Betender Papst, Oe. a. L., 36 x 44 cm.
46. Zucchari: Toter Christus mit Engeln, Farbskizze, offenbar dem bekannten Bilde in der Gallerie Borghese zu Grunde gelegt, Holztafel, 29 x 43 cm.
47. Venetianisch, Art des Canaletto: venetianische Stattdansicht, Oe. a. L., 74 x 53 cm.
48. Nazarener: Madonna in Landschaft, Oe. a. Pappe, 29 x 24 cm.
49. niederländisch? 17. Jahrhd.: Flötenkonzert, Oe. a. L., 19 x 26 cm.
50. italienisch 16. Jahrhd.: Mythologische Szene, Oe. a. Stein, 27 x 17 cm.

Drittes Blatt.

51. italienisch etwa 1700: Klosterküche, Oe. a. H., 19 x 22 cm.
52. deutsch um etwa 1500: Thronende Madonna mit 2 Heiligen & Engel, Oe. a. H., 29 x 43 cm.
53. italienisch um 1700: Rauchender Mann, Oe. a. L., 54 x 75 cm.
54. " Barock: Jesus & die Samariterin am Brunnen, Oe. a. L., 50 x 76 cm.
55. Magnasco: Jonas, Oe. a. L., 29 x 44 cm.
56. italienisch 17. Jahrhdt.: Stilleben: Stechpalme, Winden & Vögel, Oe. a. L., 70 x 40 cm.
57. römisch Barock: Christkind mit Kreuz, Rundbild, Oe. a. L., 32 ctm Durchmesser.
58. orientalisch stark beeinflusst 16. Jahrhdt.: Anbetung der heil 3 Könige, Holztafel, 76 x 84 cm.
59. italienisch Barock: Sultanin, Oe. a. L., 89 x 103 cm.
60. Wien 17. Jahrhdt.: Erbauungsbild, Oe. a. K., 56 x 49 cm.
61. italienisch vor 1700: Anbetung der Hirten, Holztafel, 78 x 94 cm.
62. " Barock: Mythologische Szene, Oe. a. L., 25 x 28 cm.
63. " : Turban Madonna mit Kind, Oe. a. L., 50 x 64 cm.
64. französisch 17. Jahrhdt.: Dame mit Nelke, Oe. a. L., 50 x 64 cm.
65. römisch Barock 17. Jahrhdt.: Jugendlicher Bacchus mit Gefährten, Oe. a. L., 70 x 58 cm.
66. italienisch 17. Jahrhdt.: Brustbild eines Kriegers, Oe. a. L., 38 x 53 cm.
67. Art des Giov. Bellini (jedenfalls Kopie): Madonna mit Kind in Nisch, Oel auf Holz, 37 x 47 cm.
68. italienisch ca. 1600: Brustbild heil. Johannes, Oe. a. L., 46 x 52 cm.
69. " : Christus am Oelberg, Oe. a. Holz, 18 x 22 cm.
70. vermutlich ital. 18. Jahrhdt.: Hirt mit 2 Schafen, Oe. a. L., 18 x 22 cm.
71. oberitalienisch 18. Jahrhdt.: St. Dominikus, Kranke heilend, Oe. a. L., 16 x 31 cm.
72. italienisch 15. Jahrhdt.: Heiliger Brustbild Fragment, Holztafel, 27 x 29 cm.
73. " Barock: Kopf eines Heiligen, Oe. a. L., 30 x 37 cm.

Viertes Blatt.

74. 18. Jahrhundert: St. Georg & St. Martin, Oe. a. L., 37 x 52 cm.
75. etwa um 1600: Rosenkranz Madonna, Votivbild, Oe. a. H., 40 x 53 cm.
76. Barock: Hieronymus in Landschaft, Oe. a. L., 18 x 24 cm.
77. 17. Jahrhdt.: Hieronymus mit 2 Engeln, Oe. a. L., 33 x 43 cm.
78. Art des Poussain?: Liebespaar, Oe. a. L., 40 x 32 cm.
79. italienisch 15. Jahrhdt.: Selbstbildnis eines Malers, Rundbild, Durchmesser 15 cm.
80. römisch Barock: Der junge Bacchus mit Gespielen, Oe. a. L., 50 x 63 cm.
81. italienisch um 1700: Flora, Oe. a. L., 50 x 63 cm.
82. " Barock: Susanna mit den beiden Alten, Oe. a. L., 60 x 46 cm.
83. " etwa 1700: Heiliger in Extase mit Engeln, Oe. a. L., 32 x 42 cm.
84. " um 1650: Rückenansicht eines Amors, Oe. a. L., 60 x 74 cm.
85. Wien 18. Jahrhdt.: Selbstbildnis einer Malerin, oval, Oe. a. L., 65 x 85 cm.
86. Anfang des 18. Jahrhdt.: italienisch: Bildnis eines Kardinals, Oe. auf Kupfer, oval, 16 x 20 cm.
87. italienisch 18. Jahrhdt.: Schmerzenmutter & Johannes, Oe. a. Holz, 19 x 25 cm.
- 88.– 89. vermutlich spanisch 17. Jahrhdt.: 2 Heilige, Oe. a. L., 24 x 30 cm.
90. Anfang des 18. Jahrhundert.: Bildnis eines Kardinals (Birett in der Hand haltend), Oe. a. Kupfer, 16 x 20 cm.
91. Deutsch 15. Jahrhdt.: Heilige, den gefesselten Teufel an Schnur führend, Holztafel, 49 x 85 cm.
92. italienisch 18. Jahrhdt.: Segnender Kardinal, Oe. a. H., oval, 19 x 24 cm.
- 93.– 94. " 17. " : 2 Blumenstücke, Oe. a. L., je 30 x 72 cm.

TWO PAINTINGS FROM THE CIRCLE OF GIANDOMENICO AND LORENZO TIEPOLO FROM A FORMER COLLECTION OF LUDVIK KNIGHT GUTMANNSTHAL-BENVENUTI

Katra MEKE

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za umetnostno zgodovino, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija
e-mail: katra.meke@ff.uni-lj.si

SUMMARY

The article presents the fate of two tiepolesco paintings once in the collection of Ludvik knight Gutmannsthal-Benvenuti in Novi dvor by Radeče. The latter represents one of the many cases of mass noble inventory sales taking place in the first half of the 20th century. The formation of the collection was probably most intense in the time of the acquisition of the Novi dvor by Radeče (1860) for its interior equipment with purchases in Italy, Germany etc. After Ludvik's death in 1890 the collection was inherited by his wife Marija and after her death only a year later the owner became their son Nikolaj knight Gutmannsthal-Benvenuti. In 1926 he started to sell the estate Novi dvor with its inventory due to his move to Rome to assume the office of the chamberlain of Pope Pius XI. Otherwise, France Stele was trying to keep the collection in the broader Yugoslavian area, but there was no interest on behalf of cultural institutions, mostly due to financial difficulties. Consequently, an export permission for 95 paintings was issued. Stele carefully documented the collection with photographs and written documentation, which facilitates the identification and allows us to trace works appearing in the art market or becoming part of other gallery collections. The data mentioned above made it possible, with the help of the internet, to identify both paintings and to reveal their fate.

Keywords: Ludvik knight Gutmannsthal-Benvenuti, Novi dvor by Radeče, collecting, collection sales, 19th century, 20th century, Venetian settecento painting, Giambattista Tiepolo, Lorenzo Baldissera Tiepolo, Head of a Turbaned Philosopher, The Madonna and Child with a Goldfinch, art market

VIRI LITERATURA

Bohm, T. (2014): Tilman Bohm, lastnik galerije S. Bohm Göttingen/Paris. Elektronska korespondenca pri avtorici.

MK, INDOK center – Ministrstvo za kulturo (MK), Direktorat za kulturno dediščino, INDOK center (Arhiv spisov, Leto 1926).

S. Bohm Antiquitäten (2014): Lorenzo Baldissera Tiepolo. <http://www.sbohm.de/katalog/gemaelde/221-lorenzo-baldissera-tiepolo.html> (24. 10. 2014)

UIFS ZRC SAZU Terenski zapiski Franceta Steleta – Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta (UIFS), Znanstveno raziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU), (Hotemež pri Radečah, 1926, zvezek XXXVII, 43–55; zvezek XXXVIII, 1–4). <http://gis.zrc-sazu.si/zrcgis/> (13. 10. 2014)

Christie's (2010): Old Masters & 19th Century Art, 9 June 2010.

Columbus Gallery of Fine Arts (1976): Catalogue of the Frederick W. Schumacher Collection. Columbus, Gallery of Fine Arts.

Columbus Museum of Art (1980): Woman: Artist and Image. Woman as Symbol. Columbus, Columbus Museum of Art.

Fredericksen, B. B., Zeri, F. (1972): Census of Pre-Nineteenth-Century Italian Painting in North American Public Collections. Cambridge, Massachusetts, Harvard University Press.

Horvat, J. (2002): »Slike razveseljujejo oko in krasijo sobe«. V: Lozar Štamcar, M., Žvanut, M. (ur.): *Theatrum vitae et mortis humanae. Prizorišče človeškega življenja in smrti. Podobe iz 17. stoletja na Slovenskem / The Theatre of Human Life and Death. Images from the Seventeenth Century in Slovenia*. Ljubljana, Narodni muzej Slovenije, 131–148.

Horvat, J., Kos, M. (2011): Zbirka slik Narodnega muzeja Slovenije. Ljubljana, Narodni muzej Slovenije.

Knox, G. (1970): Raccolta di teste. Milano, Electa.

Kodrič-Dačić, E. (2001): Oblikovanje izhodišč za izgradnjo fondov v javnih znanstvenih knjižnicah na Slovenskem. Doktorska disertacija. Ljubljana, Univerza v Ljubljani.

Kodrič-Dačić, E. (2005): Univerzitetna biblioteka v Ljubljani: od kapitulacije fašistične Italije do konca druge svetovne vojne (1943–1945). Knjižnica, 49, 1/2, 169–185.

Komič, R. (2009): Po sledih Strahlove zbirke. Zbornik za umetnostno zgodovino, n. v., XLV. Ljubljana, 185–216.

Košak, T. (2011): Žanrske upodobitve in tihožitja v plemiških zbirkah na Kranjskem in Štajerskem v 17. in 18. stoletju. Doktorska disertacija. Ljubljana, Univerza v Ljubljani.

Košak, T. (2012): Slikarske zbirke v slovenskih gradovih. Pogled skozi »Stoletov objektiv«. Kronika, Iz zgodovine slovenskih gradov, 60, 3, 583–598.

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev. Uradni list. Ljubljana, Delniška tiskarna 1918. <http://www.sistory.si/SISTORY:ID:216> (13. 10. 2014)

Mariuz, A. (1971): Giandomenico Tiepolo. Venezia, Alfieri.

Morassi, A. (1962): A Complete Catalogue of the Paintings of G. B. Tiepolo. London, Phaidon Press.

Pirjevec, A. (1932): Kregar, Ivan. V: Ksaver Lukman, F. et. al. (ur.): Slovenski biografski leksikon, 4. zvezek, Kocen – Lužar. Ljubljana, Zadržna gospodarska banka.

Rugále, M., Preinfalk, M. (2010): Blagoslovljeni in prekleti. 1. del. Plemiške rodbine 19. in 20. stoletja na Slovenskem. Ljubljana, Viharnik.

Rugále, M., Preinfalk, M. (2012): Blagoslovljeni in prekleti. 2. del. Po sledih mlajših plemiških rodbin na Slovenskem. Ljubljana, Viharnik.

Schnackenberg, W. (1922): Kostüme, Plakate und Dekorationen: 43 Tafeln mit begleitendem text von Oskar Bie. München, Musarion Verlag.

Smole, M. (1982): Graščine na nekdanjem Kranjskem. Ljubljana, Državna založba Slovenije.

Stele, F. (1926): Varstvo spomenikov, Dvor pri Radečah. Zbornik za umetnostno zgodovino, 6, 2, 111–112.

Stopar, I. (2001): Grajske stavbe v osrednji Sloveniji. II. Dolenjska. Med Bogenšperkom in Mokricami. 2. knjiga. Ljubljana, Viharnik.

Štuhec, M. (1995): Rdeča postelja, ščurki in solze vdove Prešeren. Plemiški zapuščinski inventarji 17. stoletja kot zgodovinski vir. Ljubljana, ŠKUC.

Štuhec, M. (2009): Besede, ravnanja in stvari: plemstvo na Kranjskem v prvi polovici 18. stoletja. Ljubljana, Slovenska matica.

Tavčar, L. (2014): Ažbetova učenka Marija (Mary) Gutmannsthal-Benvenuti, kneginja Wrede. Umetnostna kronika, 42, 14–26.

Tomažin, A., Gorišek, M., Bergelj, M. & M. Prnaver (2013): Plemiška družina Gutmansthal-Benvenuti in Radeče. Radeče, Župnijski urad.

Venturi, A. (1927): Studi dal vero. Attraverso le raccolte artistiche d'Europa. Milano, Ulrico Hoepli.

Valentiner, W. R. (1955): The Frederick W. Schumacher Collection. Columbus, Ohio.

Weigl, I. (2000): Matija Persky. Arhitektura in družba sredi 18. stoletja. Magistrsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani.

Zava Boccazzi, F. (1997): Giambattista Pittoni. Madonna del Rosario e sant'Antonio di Padova. V: Banzato, D. (ur.): *Da Padovanino a Tiepolo: dipinti di Musei Civici di Padova del Seicento e Settecento*. Milano, F. Motta, 260–261.